

انقلاب‌ها

(کلاسیک، رنگی، عربی، غیرمسلحانه!)

دکتر سلیمان میرزائی راجعونی - دکتر عادل ابراهیمی لویه

نشر وانی

لشرلویه

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع

میرزایی راجعونی، سلیمان، ۱۳۴۶ -
انقلاب‌ها (کلاسیک، رنگی، عربی، غیرمسلحانه!)/
سلیمان میرزایی راجعونی، عادل ابراهیمی لویه.
تهران: لویه، ۱۴۰۰.
۳۵۴ص. : مصور .
978-600-7674-34-5
فیپا
کتابنامه: ص. ۳۳۱ - ۳۳۵.
انقلاب

Revolutions

انقلاب -- جنبه‌های اجتماعی
Revolutions -- Social aspects

ابراهیمی لویه، عادل، ۱۳۴۱ -

JC ۴۹۱

۳۲۱/۰۹۴

۸۵۰۰۳۰۲

فیپا

شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
اطلاعات رکورد کتابشناسی

عنوان
انقلاب‌ها (کلاسیک، رنگی، عربی، غیرمسلحانه!)

نویسندگان
سلیمان میرزایی راجعونی، عادل ابراهیمی لویه

نوبت چاپ
اول ۱۴۰۰

شمارگان
۳۰۰ نسخه

شابک
۹۷۸-۶۰۰-۷۶۷۴-۳۴-۵

ناشر
لویه

خیابان انقلاب خیابان ابوریحان خیابان وحید نظری پلاک ۳۶ واحد ۱

تلفن ۰۹۱۲۱۸۶۶۵۵۸-۶۶۹۷۴۵۶۱

قیمت
ریال ۱۵۰۰۰۰۰

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
-------------	----

بخش اول

مبانی و مفاهیم	۱۵
----------------------	----

فصل اول: کلیات	۱۷
----------------------	----

۱-۱. معنای انقلاب	۱۷
-------------------------	----

۱-۲. تنوع کاربرد واژه انقلاب	۱۸
------------------------------------	----

۱-۳. مفهوم انقلاب در علوم اجتماعی	۲۲
---	----

۱-۴. تعریف انقلاب	۲۴
-------------------------	----

۱-۵. دو چهره انقلاب	۲۷
---------------------------	----

فصل دوم: طبقه‌بندی انقلاب‌ها	۲۹
------------------------------------	----

۱-۲. انقلاب‌های سیاسی-اجتماعی	۲۹
-------------------------------------	----

۲-۲. انقلاب‌های برنامه‌ریزی‌نشده	۳۲
--	----

۳-۲. انقلاب‌های برنامه‌ریزی‌شده	۳۴
---------------------------------------	----

۴-۲. انقلاب‌های توافقی	۳۵
------------------------------	----

۲-۵. انقلاب‌های کلاسیک و غیر مسلحانه	۳۸
--	----

بخش دوم

رهیافت‌ها و روش‌شناسی مطالعه انقلاب	۳۹
---	----

فصل سوم: دیدگاه‌ها و رویافت‌های نظری	۴۱
--	----

۱-۳. دیدگاه‌های تاریخی انقلاب	۴۱
-------------------------------------	----

۵۷	۲-۳. رهیافت‌های نظری عمده در تبیین انقلاب.....
۵۷	۱-۲-۳. رهیافت نوسازی.....
۶۰	۲-۲-۳. رهیافت مارکسیستی.....
۶۵	۳-۲-۳. رهیافت دولت‌محور.....
۶۷	۳-۳. نظریه انقلاب‌های اجتماعی جهان سوم.....
۸۰	فصل چهارم: روش‌ها در مطالعه انقلاب.....
۸۰	۱-۴. دو روش در مطالعه انقلاب (روش اسکوکیول در مقابل تروتسکی).....
۸۹	۱-۱-۴. تدا اسکوکیول.....
۹۵	۲. منجمدکردن تاریخ.....
۹۷	۳. فرآیندهای علی وجود ندارد.....
۱۰۰	۴. ابطال‌ناپذیری.....
۱۰۳	۵. انجام‌ندادن پیش‌بینی.....
۱۰۶	۶. تاریخ گذشته.....
۱۰۷	۷. ایستادن در بیرون از تاریخ.....
۱۰۹	۸. پارادوکس استقرا.....
۱۱۰	۲-۱-۴. لئون تروتسکی.....
۱۳۶	فصل پنجم: تبیین انقلاب‌ها.....
۱۳۷	۱-۵. فروپاشی و شکست نظم.....
۱۴۴	۲-۵. تغییر، پیشرفت و نوسازی.....
۱۵۰	۳-۵. اراده عاملان انسانی.....
۱۵۴	۴-۵. روایت انقلابی.....
۱۵۹	۲-۴-۵. کارکرد روایت انقلابی.....
۱۵۹	۳-۴-۵. اصول حاکم بر روایت‌های انقلابی.....
۱۶۰	۵-۵. انقلاب‌های اسلامی و مدرنیته خاورمیانه‌ای.....
۱۶۰	۱-۵-۵. انقلاب‌ها و مدرنیته.....
۱۶۲	۲-۵-۵. مدرنیته خاورمیانه‌ای.....
۱۶۴	۳-۵-۵. مدرنیته و عاملیت.....
۱۷۴	۴-۵-۵. ویژگی‌های ایدئولوژی انقلابی.....

بخش سوم

۱۷۸.....	مطالعه انقلاب‌های رنگی و عربی.....
۱۸۰.....	درآمدی بر انقلاب‌های رنگی و عربی.....
۱۸۴.....	فصل ششم: ترسیم انقلاب‌های رنگی.....
۱۸۵.....	۱-۶ موارد موفق.....
۱۸۵.....	۱-۱-۶ انقلاب بولدوزر صربستان (۲۰۰۰).....
۱۸۸.....	۱-۲-۶ انقلاب گل رُز گرجستان (۲۰۰۳).....
۱۹۲.....	۱-۳-۶ انقلاب نارنجی اوکراین (۲۰۰۴/۲۰۰۵).....
۱۹۶.....	۱-۴-۶ انقلاب لاله قرقیزستان (۲۰۰۵).....
۲۰۱.....	۱-۵-۶ مقایسه.....
۲۰۴.....	۲-۶ موارد ناموفق.....
۲۰۴.....	۱-۲-۶ ارمنستان (۲۰۰۳/۲۰۰۴).....
۲۰۶.....	۲-۲-۶ آذربایجان (۲۰۰۵).....
۲۰۹.....	۲-۳-۶ بلاروس (۲۰۰۶).....
۲۱۱.....	۲-۴-۶ روسیه (۲۰۱۱/۲۰۱۲).....
۲۱۵.....	۲-۵-۶ مقایسه.....
۲۱۸.....	فصل هفتم: تبیین و تفسیر انقلاب‌های رنگی.....
۲۱۸.....	۱-۷ مفهوم‌سازی انقلاب‌های رنگی.....
۲۲۶.....	۲-۷ انقلاب‌های رنگی.....
۲۲۸.....	۳-۷ بُعد داخلی: رژیم در مقابل مخالفان.....
۲۲۸.....	۱-۳-۷ راهبردهای مخالفان برای تغییر.....
۲۳۲.....	۲-۳-۷ راهبردهای رژیم برای ثبات.....
۲۳۶.....	۴-۷ بُعد خارجی: بستر بین‌المللی.....
۲۳۶.....	۱-۴-۷ ارتباط و اعمال نفوذ.....
۲۳۹.....	۲-۴-۷ اشاعه دموکراتیک و اقتدارگرایی.....
۲۴۴.....	۵-۷ تفسیر انقلاب‌های رنگی.....
۲۵۱.....	ضمیمه فصل هفتم.....
۲۵۲.....	چند سؤال برای تفکر و مطالعه عمیق‌تر.....
۲۵۶.....	فصل هشتم: تبیین و تفسیر انقلاب‌های عربی.....
۲۵۶.....	۸-۱ نظریه‌های انقلاب.....
۲۶۰.....	۸-۲ انقلاب عربی.....

مقدمه

از میان همه واژه‌های فرهنگ سیاسی، شاید هیچ‌یک به اندازه واژه انقلاب به ذهن خوانندگان آشنا نباشد (مک‌نیس، ۲۰۰۵: ۳)، اما باید اذعان کرد که انقلاب گرچه یک مفهوم آشناست ولی دارای پیچیدگی و ابهام است. به‌رغم پیچیده و مبهم بودن پدیده انقلاب، علمای اجتماعی از دهه ۱۹۲۰ تلاش کرده‌اند تا به صورت علمی، علل و پیامدهای انقلاب‌های اجتماعی - سیاسی را توضیح دهند. در ابتدای مطالعات انقلاب، بین اندیشمندان اجتماعی حداقل یک توافق نسبی درباره ویژگی عام انقلاب وجود داشت و آن اینکه انقلاب با «خشونت» همراه است و برای مستحضرسازی این ادعا به خشونت‌های گسترده رخ داده در انقلاب‌های کلاسیک در انگلستان، فرانسه و روسیه اشاره می‌کردند، اما از دهه ۱۹۷۰ به بعد، انقلاب چهره عوض می‌کند و انقلاب‌هایی که در دهه‌های اخیر رخ می‌دهند با خشونت تقریباً کمی همراه هستند و از این‌رو به عنوان انقلاب‌های «غیر مسلحانه» خوانده می‌شوند. به عبارت دیگر، از دهه ۱۹۲۰ تا دهه ۱۹۷۰ انقلاب‌ها از نوع «کلاسیک» بودند ولی بعدها در شکل انقلاب غیر مسلحانه اتفاق افتادند و به همین دلیل می‌توان گفت که در طول این سال‌ها در خود مفهوم انقلاب، تحول و دگرگونی رخ داده است!

جامعه‌شناسان به‌طور خاص به شناخت انقلاب‌های «بزرگ» یا «اجتماعی» علاقه‌مندند؛ یعنی بررسی انقلاب‌هایی که نه‌تنها باعث تغییر رژیم سیاسی شده‌اند، بلکه تغییرات اقتصادی و فرهنگی اساسی را نیز در پی داشته‌اند (تیلی، ۱۹۹۳).

عالم‌ان اجتماعی به‌ویژه در آمریکا جذب بررسی این‌گونه انقلاب‌ها شده‌اند. شاید یک دلیل آن باشد که حکومت آمریکا به‌شدت می‌کوشد تا مانع وقوع چنین انقلاب‌هایی شود یا آنها را منحرف سازد یا شاید به این دلیل باشد که آمریکا خود متولد انقلابی است که برخی

تحلیل‌گران آن را انقلاب «ریشه‌ای» یا «بزرگ» تلقی کرده‌اند (لیپست، ۱۹۸۸؛ وود، ۱۹۹۲). کرین برینتون (۱۹۳۸)، بارینگتون مور (۱۹۶۶)، چالمرز جانسون (۱۹۶۶)، تد رابرت گار (۱۹۷۰)، ساموئل هانتینگتون (۱۹۶۸)، اریک ولف (۱۹۶۹)، جفری پایز (۱۹۷۵) و الین کی تریمبرگر (۱۹۷۸) از جمله محققانی‌اند که در این سنت نظری سهم برجسته‌ای دارند؛ همچنین به دنبال آثار ابتکاری چارلز تیلی (۱۹۷۸) و تدا اسکوکپول (۱۹۷۹)، انفجار واقعی مطالعه جامعه‌شناختی انقلاب‌ها به وقوع پیوست و بسیاری از این مطالعات در قالب بررسی‌های تطبیقی تاریخی انجام شد. از میان این آثار می‌توان به جان والتون (۱۹۸۴)، فریده فرهی (۱۹۹۰)، جک گلدستون (۱۹۹۱)، تیم مک دانیل (۱۹۹۱)، تیموتی ویکهام کروئولی (۱۹۹۲)، اریک سلین (۱۹۹۳)، کارلوس ویلاس (۱۹۹۵)، جان فوران (۱۹۹۷)، مارک کیتز (۱۹۹۷) و میثاق پارسا (۲۰۰۰) اشاره کرد. این مطالعات فهم ما از انقلاب‌ها را بیشتر تقویت کرد.

ممکن است این سؤال برای خوانندگان نکته‌بین کتاب ایجاد شود که چه نیازی به این همه مطالعه و تحقیق در حوزه انقلاب وجود دارد؟ در پاسخ باید بگوییم که مطالعه انقلاب‌ها و اعتراضات، به برداشت و فهم تاریخی ما از قدرت، پیشرفت، قانون، عدالت، آزادی و استقلال شکل می‌بخشد و بسیاری از افکار بزرگ بشریت مانند دموکراسی، برابری، حقوق مدنی، تعاون، صلح و حفاظت از محیط‌زیست در خلال انقلاب و اعتراض شکل گرفته‌اند. فهم و توسعه فلسفه، اقتصاد، حکومت، کار، روابط اجتماعی و اکولوژی بدون شناخت نقشی که انقلاب‌ها و اعتراضات در شکل‌گیری آنها داشته‌اند، امکان‌پذیر نیست.

این کتاب حاصل سال‌ها تدریس مؤلفان در دروس جنبش‌های اجتماعی، تغییرات اجتماعی و جامعه‌شناسی انقلاب در مقاطع مختلف تحصیلی است که در نظر دارد مطالعات انقلاب را در شکل علمی و منطقی آن به خوانندگان ارائه دهد.

به زبان ساده، علم^۱ عبارت است از تلاش برای فهم جهان از طریق بررسی آن در قالب یک چارچوب منطقی؛ یعنی تبدیل و دگرگون‌سازی شناخت‌های عامیانه به برداشت‌های علمی. این کار از طریق ساختن و ایجاد یک زبان منطقی که دربردارنده واژگان فنی و

واژه‌های طبقه‌بندی‌شده است، انجام می‌گیرد. با استفاده از این زبان در قالب یک چارچوب منطقی توضیح داده می‌شود که جهان چگونه است. این فرآیند تکراری و تشدیدشونده است؛ یعنی می‌توان با استفاده از واژه منطقی‌ای که برای بار اول ساخته می‌شود، واژه‌های منطقی‌تر بعدی را ایجاد کرد؛ سپس واژه‌هایی را که بعد ایجاد شده‌اند، برای ساختن واژه‌های بسیار منطقی‌تر به کار برد و همین روند را ادامه داد.

منطقی‌بودن^۱ عبارت است از: ایجاد و بسط رشته علمی از طریق تعریف‌کردن^۲، طبقه‌بندی^۳ و تبیین^۴. پدیدآورندگان کتاب حاضر با تأسی از گفتمان علم اجتماعی، ابتدا واژه‌های مرتبط به مبحث مطالعات انقلاب را معرفی کرده؛ سپس به طبقه‌بندی انقلاب‌ها پرداخته‌اند و سرانجام با توجه به دانش انباشته‌شده در این حوزه کوشیده‌اند تا به تبیین انقلاب‌ها بپردازند. بر این اساس، کتاب حاضر چهار بخش و ده فصل را دربرمی‌گیرد:

بخش اول مربوط به مبانی و مفاهیم انقلاب است که در آن به مباحثی چون انقلاب، تنوع کاربرد واژه انقلاب، تعریف انقلاب، دو چهره انقلاب و طبقه‌بندی انواع انقلاب‌ها پرداخته شده است.

در بخش دوم، دیدگاه‌های تاریخی انقلاب، رهافت‌های نظری، روش‌های مطالعه انقلاب، تبیین انقلاب‌ها، روایت انقلابی و در آخر انقلاب‌های اسلامی و مدرنیته خاورمیانه‌ای بحث و بررسی شده است.

در بخش سوم، به بررسی علل و پیامدهای دو نوع انقلاب ویژه، یعنی انقلاب «رنگی» و انقلاب «عربی» پرداخته‌ایم و با توجه به نظریه‌های انقلاب کوشیده‌ایم تا نشان دهیم که چرا در برخی از کشورها انقلاب‌های رنگی و عربی موفق شدند و چرا در برخی جاهای دیگر ناموفق بودند.

1. Technicality
2. Defining
3. Classification
4. Explaining